

René B. Karels, *Mijn aardse leven vol moeite en strijd. Raden Mas Noto Soeroto. Javaan, dichter, politicus 1888-1951* (Boekerij 'Oost en West'; Leiden: KITLV Uitgeverij, 2010, 440 p., ISBN 978 90 6718 357 4).

De omslag van de biografie over Noto Soeroto trekt alle aandacht naar zich toe. Het is een studioportret uit 1914 van een Javaanse man die zijn blik van de kijker afwendt. Een dramatisch *clair-obscur* valt over zijn gezicht en het blijft gissen of de man gekwetst of onverschillig van zich afkijkt. Als Soeroto voor deze foto poseert is hij pas 26 jaar, maar hij lijkt een stuk ouder.

Als jongeman hield Soeroto zich al vroeg bezig met volwassen zaken. Dat was ook zijn voorbestemming: hij werd geboren in het vorstenhuis van Pakoe Alam te Solo. Soeroto was weliswaar lid van de Javaanse adel, maar het sultanaat van Pakoe Alam was armlastig. Zijn strijd voor voldoende financiën om zichzelf (en later zijn gezin) conform zijn status te kunnen onderhouden, loopt als een rode draad door deze biografie heen. René Karels, die dertig jaar in het voortgezet onderwijs in Den Haag werkzaam was, werkte zes jaar aan dit boek (tevens zijn dissertatie) over Soeroto met als uitgangspunt: 'Een leven kan slechts worden geleefd, niet gebiografeerd'. Omdat Karels principieel van mening is dat niemand ooit kan pretenderen een ander te kennen en een menselijk leven niet te objectiveren is, is hij een biograaf met een bescheiden missie. Wellicht te bescheiden, want met dit boek produceerde Karels niet alleen een schrijversbiografie, maar leverde hij ook een koloniale en een politieke biografie af. Dat doet hij met verve.

Het leven van Soeroto was doortrokken van tragiek. Als ontwikkelde Javaan bracht hij een groot deel van zijn leven in Nederland door en studeerde rechten in Leiden. Hij voltooide zijn studie nimmer, omdat hij zich als conservatieve koloniaal veelvuldig in het publieke debat over de relatie tussen Nederland en Indonesië mengde. Geïnspireerd door de Indiase wijsgeer en dichter Radindranath Tagore, beijverde Soeroto zich als poëet, publicist en uitgever onder meer in het door hem opgerichte tijdschrift *Oedaya* (Opgang) voor de toenadering tussen Oost en West. Soeroto pleitte voor een zelfstandig Indonesië en een zelfstandig Nederland binnen een Rijkseenheid. Opmerkelijk is dat Soeroto de roep om Indonesische onafhankelijkheid afdeed als een 'westerse oriëntatie'. In dezelfde lijn wees hij democratie voor Indonesië af, omdat hij voor zijn geboorteland een aristo-democratie voorstond: leiderschap door de *priyayi*, leden van de Javaanse adel, waartoe Soeroto niet toevalligerwijze zelf behoorde. Volgens hem was de aristo-democratie meer toegesneden op het Javaanse volkskarakter.

Dit standpunt lijkt, zeker achteraf, wonderlijk tegen de grote historische ontwikkelingen die spoedig zouden volgen: de dekolonisatiestrijd tegen Nederland en de staatkundige onafhankelijkheid van Indonesië. Al gedurende Soeroto's leven was er – zelfs in Nederland – weerstand tegen zijn conservatieve politieke opvattingen. Biograaf Karels maakt duidelijk dat Soeroto in de Haagse en Leidse kringen waarin hij verkeerde feitelijk vanuit een ivoren toren opereerde. De Javaan maakte geen gelukkige keuzes in de bondgenootschappen die hij sloot. Zo droeg hij zijn dichtbundel *Melatiknoppen* (1915) op aan prof.dr. J.H. Valckenier Kips, die door experts vanwege zijn extreem conservatieve en autoritaire opvattingen als de stamvader van het Nederlandse fascisme wordt beschouwd. Hoe groots en meeslepend het tijdschrift *Oedaya* als spreekbuis ook leek, eigenlijk verkeerde Soeroto in een maatschappelijk isolement.

De zorg voor zijn echtgenote en drie kinderen (één geboren uit een affaire, twee uit zijn huwelijk met de Nederlandse Jo Meijer) kon hij door aanhoudend geldgebrek niet waarmaken. Geldzorgen en desillusies over zijn rol als politicus in Nederland deden hem na 26 jaar in Nederland te hebben gewoond terugkeren naar Java in 1932. Ook daar was hij op zichzelf aangewezen. Zijn landgenoten wantrouwden Soeroto omdat hij zich nog altijd van het militante nationalisme afkeerde. Zijn vrouw en kinderen zag hij nog één keer terug als hij in het gevolg van de Mangkoenegarase vorst meereisde naar Nederland. In 1951 overleed Soeroto in Solo.

Met dit boek schreef René Karels een afgewogen, kritische en invoelende biografie. Hij neemt afstand waar nodig, zoals bij de uitspraak uit 1916 waarin Soeroto zijn verbazing uitspreekt over het succes dat hem als dichter ten deel is gevallen. Zijn biograaf schroomt niet om Soeroto hierbij als een poseur te kenschetsen. 'Zijn inspanningen om zijn poëzie in diverse tijdschriften geplaatst te krijgen, maken deze uitspraak ongeloofwaardig', zo stelt Karels onomwonden.

Als bezwaar kan tegen de biografie worden aangevoerd dat deze qua opbouw fragmentarisch is en soms in herhaling valt, omdat de hoofdstukken uiteenvallen in afzonderlijke biografische, politieke, literair-culturele en historische beschouwingen. Dat is dan ook de enige kanttekening. Karels schreef een voorbeeldige en toegankelijke biografie. Ook al is het duidelijk dat de biograaf in de loop van zijn onderzoek steeds meer sympathie voor zijn protagonist is gaan voelen, de biografie blijft in balans door de noodzakelijke terughoudendheid van de auteur. Dat is knap, een evenwichtige biografie schrijven over het leven van een getormenteerde ziel.

Esther Captain, Nationaal Comité 4 en 5 Mei